

Դուրս երթալից լրացիրներուն ճամբուն
ծախքը առնողին վրայ է ։
Լրացոցոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և
իցէ գրութիւն , խմբագրին պիտի ուղ-
ղուի և, առնից ճամբուն ծախքը իրը.
կպիկն վրայ է ։

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՆԱՔԱԿԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Ռուսերի կայսեր կողմին Պէււին խրվում պատգա-
մաւորը : Ռուսաց շանկ քաղաքը կործանելու : Հաւ-
նաք տէրութեան նկտ եղած դէպքաւորութուն թիւն
ները : Վաւորի կողմին Դաւութեան դաւաճները
խրվում զորոտկարը : Իպտիլի մէջ մնացած ուս-
սաց զօրերը : Գրքով խրվում ուսսաց զօրերը :
Օտապիլ առսաց զօրերին ուղղութիւն յայտարա-
րութիւն մը : Անգղիոյ Գաղղիոյ տէրութեանց
մէջ գրեթէրա բաժանման վրայ դաշնադրութիւն
մը : Սէփալմաքը Գրքում :

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Լ Ո Ւ Ր Ե Ր

Դաշնակից զորաց յաջողութեամբ, Գորբով ելեմք :
- Կախարհեա ու Տրապիզոնէ զբաւած լաւերդ : Կար
թի բանալիս լիայց տնօրէնութիւն մը : Էւբելիք
Սուլէն զբաւած լաւ մը : Սիւ ծովէն լիւծ ելած լաւ
մը : Էսօմբր փառչալ տնի յայտարարութիւնը : - Բ.
Դաշնէն Յունաստանի Կառավարութեան շնորհեաւ
զարմանաժամիս երկրորդը : - Պաշտամարտութեան

ህ ሥ ስ ህ ቶ ሺ ሊ በ ሰ ሪ ቴ ሪ

ԱՆԳՂԻԱ : Տէրութեան գանձուհի վիճակը :
ԳՐԱԴԱՐԱՆ : Կայսեր Փարսի դառնալ և անկէս

Քաղէ երթալը :

Թուլը :

ՍՊԱՆԻԱ : Ժողովրդեան ժողովները լուծելու հը-
րաման : - Աքտոբեալին բռն պահանջած տուգանքը :

ՊԵՒՃԻՔԱ : Պաշտօնէից հրաժարիլը :
ՅՈՒՆԻՍԵՐՆ : Իսկական ուէ, մեծահոգ :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐԶԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Հասիկ

Howe

Հայրապետականութիւն

• ԲԵՂԵՔԵԿԸՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Պէտքնէն սեպտ. 2 թաւով լուր
կուտան, թէ պաշտօնեից Նստադա-
հը՝ Պէրքէնտօրֆ կոմսին հետ Վիւթ-
պուսէն հսն հասեր է։ Պէրքէնտօրֆ
կոմսը Ռուսիոյ կայսեր կաշմէն ինքնա-
գիր նամակ մը բերած է Վրուսիոյ թա-
գաւորանէ։

Ղազարական Սօնիթէօս լրագիրն
 Եւ կը ծանուցանէ ; որ Պէնքէնուօրֆ
 կանը, Իւգրապուրիէն Պէռլին լուր
 բերեր է, Թէ Սուսիոյ տէրութիւնը
 Վստորից կառավարութեան կողմէն
 իրենէ շրջած վերջին առաջարկութիւն
 ներք ճէ՛ քննուներ :

Տանձիկէն սեպտեմբեր 1 թուով
լուր հուռան, թէ Ռուսերը Գինյան
տիայի ծովագերբը եղած Հանիօ քա-
ղաքը ձեռքովին հիմնադրանի ըրեր
դացեր են՝ Վնչդիապուոյ ոչ ու
Գաղղի-
աջուոյ ձեռքը չեկապէս համար :

Եւրոպական լրագիրներն առ հա-
սարակ կրօնն, թէ Ալանտի կղզին
ըսն առնուիլը Շուէտի տէրութեան
բռնելիք ընթացքին վրայ մեծ ազդե-
ցութիւն ըրաւ։ Աս նկութիս վրայօք
Սէէնէիէ Կալէի լրագիրն հետեւեալը
կը գրէ։

“ Դեռ պահանջօրս թիկերը վերջա-
նալու վրայ են: Շուտի տերութիւնը
Վաղղիյի ու Լեւոնի մէջ եղած յար-
ձակողական ու սպանողական գոր-
ծողութեան ու մահախնդ պիտի ըլլայ:
50000 հոգիէ բանակ մը պիտի հան-
դիմանայ: ”

անգղիացւոց ու դանդղիացւոց հետ միւ
արքանու [Թեամբ Գ] ինչանտիան Ռուսիոյ
ձեռքէն առնելու համար , որ իրեն
պիտի տրուի մշտնջենաւոր կերպով :
Իր նաւատորմիլն , ուլ արեւմտեան տե-
րու թեանց ծառայու թէր պիտի յանձ-
նուի : Անգղիա ալ անոր դրամական նը
պատան տալու դաշնագրու թիւն մը պի-
տի ընէ հետը :

Շուէտի տէրութեան մինչեւ հիւ
մա վարանելուն պատճառը գլխաւո
րապէս իրեն ետեւը Տանիմարքան ու
նենան էր կասկածելի գիրքի մէջ : Ըս
տարախոյսը հիմա լուծուեցաւ Անգլի
ոյ նոր դեսպանին Շուէտի կառավա
րութեան տուած բացատրութիւննե
րովը ու երեւան հանած գործերովը .
անսկի գործեր որ մեծ զարմանք պիտի
պատճառեն երբոր իմացուին : »

Սխալ կողմանէ Գրանքֆորթի կա-
ղէի աէ Իօֆը լրագիրն ալ կրէս, թէ Վի-
էննա նստող Տանկմարքայի դեսպանը՝
օգոս. 25ին Վասարիյ աղապքին գործոյ
պատշտօնէին հետ երկար տեսութիւն
ընելով, Տանկմարքայի տէրութեան
բռնելիք ընթացքին վրայ գոհացու-
ցիչ խոսամունքներ ըրեր է :

Վերմանական լրագիրները կը ծա-
նուցանեն, թէ Պ. Լաուարո Պախի՝
Լաուրիոյ ներքին գործոց պաշտօնէին
եղբայրը՝ Վիէննայի կառավարութե
կողմէն Ս'դաուիայի ու Վալաբիայի
երկիրներուն մէջ քաղաքական գործա-
կալ անուաներ ու Պուքրէշ քաղքէ ։

Գաղղեական Սենթեռն լրագրերը
Կարսի ու Խորըրումի վրայ տեղեկու-
թիւն տալով, կըսէ, թէ մօտ մամու-
լակէն աս երկու քաղաքները Գաղղիոյ
ու Մեգլիոյ զօրաց գունդեր իրկուիլը
հաւանական կ'երեւայ ։

Գրանութէն կը գրեն, Թէ ուսաց
իւտէրո զորապետը տակաւին Խդ-
այիլ (Վալաբիա) կը գտնուի 4 գունդ-
այլայ) հեանեալով, 2 գունդ խազա-
նով և 48 թնդանօթով, և Իմայիլ
Վէստարպիտ) քաշուէրու պատրաս-
տութիւն կը աւանդէ :

(Օտէտայէն կը գրեն թէ, Ռուստոսանի ներսերէն հետզհետէ զօրաց
գունդեր կու գան ու Գլըրմ կը խլը-
նուին :

Ուստայ զօրքերուն Դանուբեան
 շխանութիւններէն քաշուելուն վրայ,
 (սթէն—) Եթէն ռուս զօրապետը հե-
 տեւեալ յայտարարութիւնը ուղղեց
 (սթէնայի պահապան զօրքերուն) :

“ Վեհափառ կայսրը իր բարձր իշխանութեամբը հրաման քրաւ Սիւսաւ իւս ու Վալարթա մանող զօրքեւուն, որ այն գաւառներէն քաշուին և վասնգը ուր որ մեծ է նէ հոն երթան ։ Դանուբեան իշխանութիւնները Տաճկաց յարձակումէն պահպանելու համար, վեհափառ կայսեր հին աշխարհիցը (Վասարթան) վրան առաւ ժամանակակից կերպով զանոնք գրաւել ։

Հոս՝ նոր Թշնամիի (գաղղկացիին) մը հետ գործ պիտի ունենանք, որ մեր բուն երկրին մէջ վրանիս գալու յանդուգն զխառնորուծիւնն ունի ։ Աս Թշնամին արդէն քանի քանի անգամ վարնուած ու յաղթուած է մեր կրօքի՞հայրերէն ։

Վ. Կայսրը ձեզնե՛ս ալ նոյնը կ'սպասէ ։ Պիտի յաղթէք ու պիտի ջնջէք թշնամին ձեր քաջութեամբն ու հրահանգովը ։ Մտնոր թշնամին Տաճկընէրէն աւելի հանճարեղ սրտոտ և բաւաւանորդութեան տակ է ։ Բայց ձեր քաջութիւնն ու զօրութիւնը ասոր ալ կրնայ յաղթել, ինչպէս որ մեր հայերը քանի մը անգամ վարձով ցոյցուցին ։ Մտ գաղղիացիներուն հետ պատերազմած Ժամանակնիդ՝ 1812 թվ. աւանը միտքերնիդ բերէք, որ մեզնի համար այնչափ պանծալի եղած է, երբ բրիտանու որ հայրը իր բանակները ասամբարիշտ ու չոր մարդոց դէմ իրկելով, ամենն ալ ձիւներուն մէջ ջարդեց ։ »

Կնգզիւոյ ու Կաղզիւոյ տէրութիւն
ները պատերազմի մէջ բռնուած գե-
րիները բաժնէլու վրայօք նոր դաշնագ-
րութիւն մը ըրին առ օրերս :

ՍԵՎԱՍԹՈՒՅՈՒՆ ԵՒ ԳԼԲԵՄ

Այս մակագրով երևեւի յօդուած մը
տեսանք հրատարակուած գաղղիական
Տէրա լրագրին մէջ : Ատանկ միջոցի մը
մէջ երբ պատերազմական դարձող
Թեանց կեդրոնը Գրքմ փոխադրուած
է և ամենուէ աչքը Ալիստթորօի վրայ
դարձած , անպատեհ չըլլար յիշեալ
յօդուածը համառօտելով լրագրի մէջ
Թարգմանել ՚ի տեղեկութիւն մեր ար-
դայ ընթերցողաց :

“ Գրքերի հարաւային արև մոտենալու
այսրը եղած Քերտսնեղի հրաւանդա-
ւէն (պոռուսն) քիչ մը վերջը՝ Աւվա-
ժքօրի ծոցը բացուած է երկու կող-
մէն 40 էն 80 տանաչափ բարձրու-
թեամբ Տերմակ ապրտած ծովեղերքի
մէջ մտնողը , խորունկ ծոց մըն է , բե-
տանը նեղ , և ներքի կողմը արեւմուտ-
քէն արեւելքը յոմարը երկրին մէջ տա-
րածուած երեք մընի երկայնութեամբ :

Քաղաքը հարաւային ծովեզերքին
կայ շինուած է ։ Կա երկոյն ծոցին
մէջ, որ ինքնիրենը գեղեցիկ ու բն
ւարձակ նաւահանգիստ մին է, չորս
լատ նաւահանգիստ կայ ամենքն ալ
նաւորելալէս սրտաւարկ ալ ։ Կերին
նոտ քաւանիթնայի նաւահանգիստն
է, անկէ քիչ մը ներսոյ թնդանօթին
ու նաւահանգիստն է, յետոյ մեծ
նաւահանգիստը, զերջագիւ նաւ շի
ւելու կամ նորդելու նաւահանգիս
տը ։ Կա նաւահանգիստներուն դուռ
ըջուած կամ ներս մտած տեղերը ու
քաւածուտ թերակղզիներ (կարբմ
տա) կամ հրաւանդաններ ձեւ այսու
լաւ են, որոնց վրայ ամրոցներ շին
ած են ստորերկրեայ կամարայարկ
երով ու կարգ կարգ մարակոցնէ

բով (Թապեհ), որոնց Թեդանօթները
տանն կողմէն իրարու պատահաբանելով
նուաճանգաւորն մէկ ծարերն մէկը կը
պաշտպանեն ։ Ամեն մէկ նուաճան-
գիսաներուն մէջ ուրիշ ասանկ ամբողջ
ներ ալ ըլլալէն զատ, զինուորական
նուաճանգաւորն բերանը փոցելու հա-
մար ծովուն տակէն շղթայ մը ձգուած
է ։ Ա՛րքապէս աս նուաճանգիստը իւ-
րուան մէջ Աւրոպայի մէջ գտնուածնե-
րուն ամենէն գեղեցիկներէն մէկը կը
սեպուի ։

Այլ լավ թարգմանիչներուն անունները և անոնց ամէն մէկուն վրայ եղած Թնդանօթներուն թիւը երկար ցուցակ մը կրկնայ, որոնց մանրամասն պարագաները անօգուտ տեղը ընթերցողները կը յօդնելընեն ։ Աւտար բաւական կը համարվի ընդհանուր տեղագրութիւնը ընել մեծ նաւահանգիստին, որ Աւ ծովու մէջ Ռուսիոյ զբօսութեան գահն է ։ Օպիկն երկու եղբայրներուն վրայ տառնեկու մեծ ամրոցներ կան, վեց քաղաքին կողմը, վեց ալ անոնց գլխացը հիւսիսային կողմը ։ Այս ամրոցները գրեթէ զոյգ զոյգ շինուած են երկու կողմէն, և մէկը միւսին գլխացը ։ Բոլոր Թնդանօթներուն թիւը հազար երեք հարիւրէն հազար չորս հարիւրի կը հասնի, որոնց մէջ են նաեւ ճայթօղ ռումբէրուն (գումպարա), մարտկոցները ։ Ետնցը զատ քանի մը տեղ փուռներ կան հրացեալ ռումբէր սրատրաստելու համար ։

Այս զայդ զայդ ամրոցները գրեթե մէկ մէկ տառիծաններ են, որոնց աւմէն մէկը հեռագէտէ պիտի անցնի նաւահանաքիտար մասնէր ուղղող նաւատորմիդը, և ամեն մէկուն առջեւէն անցած ժամանակը, երեք չորս հարիւր ուսմբ մէկէն զանկա կը ծեծեն: Թող հեռուի ամրոցներէն եկածները և պայթիւղ ու հրացեալ ուսմբերը: Այլ րոցներուն քարերը կախուղ ու գիււրափշլիղ են, կրակն, և տակի զօրքերուն կէջած կամարայալանք ալ շատ մը մուխով կը լեցուին, բայց ժամանակ պէտք է երկու առաջին ամրոցները կործանելու, և հեաղհետէ ալ ուրիշ տաար ամրոց կործանելու է: Գարձեալ անանկ ամրոցներ ալ կան, որ 120 տոնաշափ բարձրէն ծոցին բերնին ու նաւահանգստին վրայ կը նային, և նաւերուն դժուար է առ գիւրջով ամրոցները ծեծել: Այլ երկուպէս ծոցին բերնինը որ շատ նեղ է, երկու կողմէն երկու մեծ ամրոցներ կան երեք կարգ թիւղանօթով: Իսկ արտերազմական նաւերուն կէջած նաւահանգստին ամբողջ թիւնները ան աստիճան հօր են, որ թող թայի ու Ղիպրաթայի մէջ անգլիայացոյ շինած ամբողջ թիւններուն հետ կրնան բաղգատուիլ: Թէ նաւահանգստին և թէ ծոցին մէջի ամրոցները մեծախալուէ ու ահաւոր են: Իւստիսի կառավարութիւնը 500 միլիւն ֆրանքէն աւելի ծախք բրած է տանը: Իսկոյն առ վիճակին մէջ ըլլալով, զարմանալու չէ թէ որ անգլիացոյց ու գաղղիացոյց ծոխապետները՝

Առաջին օրը ծովը կողմին չկրնար առնուիլ ըսին ։ Բայց ցամաքի կողմին զարնելը անանկ չըլլալով, աս մասին խնդիրը կրնայ քննութեան տակ ինտը Բայց աս աջ պէտք է քաղաքն ու անոր գիրքը ստորագրել ։

Այս փաստը քաղաքը, որ տեղացիներէն լինար (ճերմակ ապուստ) կը կոչուի, ամեն թէ տարոնի ձեւով նաւահանգստին վրայ բարձրացած է, և երկրը կաւիճէ (թէպէտ) անբեր հող մը նէ, որ չորս կողմէն մինչեւ հեռունները կը տարածի, ինչպէս Օտէսայի շրջանները ։ Այն 40 000 բնակիչ կայ, որոնց 3 բաւորագը զօրք նաւաստի և պաշտօնատար են ։ Բազմաթիւ փողոցները գաւ ի վեր (եօգուշ) և դժուար բերաններ են ։ Օտայի վրայ նայող բարձր բլուրները մարդուն աչքին առաւ ծին չափ տեղ մշտնջենաւոր ամայութեան մը երեւոյթ ունին կ'ըսէ Պ. Տէրմիտֆի իր ճանապարհորդութեան մէջ ։ Եւստի իսկ քաղաքը, որուն մէջ կանոնաւոր ճամբաներ չկան, երկրին դժուարութիւնները յաղթելու համար, հրուանդանին սեպտեմբ ասպառաժներուն վրայ դժուարացող շաւիղներով տարածուած է ։ Եւստի անգամաւ քաղաքը դադող ճանապարհորդը, երբոր աս ճերմակ ու տաք ասպառաժները տեսնայ, չհամարձակիր մէջը պրտելու, և դիւրին ու զով ճամբայ մը կը փնտրուէ ։ Այն փողոց մը կայ միւսներէն քիչ մը աղէկ, որ մեծ նաւահանգստին երկայնութեամբ բարձր գիւղի մը վրայ շինուած է, և բաւոր երեւելի շէնքերը անոր երկու կողմէն շինուած են ։ Թէ որ քաղաքին վերին ծայրը ելեւէ, բանի մը փաթիլի տուներ կը գտնուի բաւական մարդու ։ Բայց քաղաքին աս մասը անապատին հովերուն առջեւն ըլլալով, ամառը աւաղէ մրրիկներ կ'ելլեն ու տուններուն վրայ գալով զանազան անբնական կ'ընեն ։ Այստեղ ամենայնիւ, աչքդ աս բարձրէրէն ծոցին վրայ դարձնեն նէ, անոր գեղեցիկութիւնը տեսնելով քաջած աշխատութիւնդ աչքիդ չերեւար ։

1852 էն առաջ, Այս փաստը ամենեւին ամրացած չէր ցամաքէն, ու չորս կողմէն քաղաքին վրայ նայող բլուրներով պատած էր ։ Սակայն անիւ ետքը աս բլուրները փորուելով շտկուեցին, ինչպէս որ աս օրերս տեսնուեցաւ, և երբ հողը բերդին մօտենալու դիւրութիւն տուող փոսերուն ու խոռոչներուն մէջ լեցուեցան ։ Աս պատահաւորաւ երկրին վրայ, քառանկանայի

ամրոցին ետեւի բերդէն սկսեալ մինչեւ մեծ նաւահանգստին անդին կողմը երկայն պարիսպ մը քաշուիլ սկսաւ, որ երկու մղն ու կէսի մօտ երկայնութիւն պիտի ունենայ ։ Աս մեծ շինութիւն շատ ժամանակի ու ծախքի կարօտ է ։ Ինչո՞ւ որ կրող ու աշխատող շինուած դիւրմացիներ ամրոցներ ալ պէտք է շինել ։ Մինակ պարիսպ մը շինելը բաւական չէ ։ Գուրտէն ալ կէս լուսնի ձեւով, մեծ ու պղտիկ բերդեր շինելու է նոյն պէս աղիւսով ու կրով ։ Եւստի մեծ գործ մը շուտով ու յանդարտաբար չկրնար շինուիլ, սակայն կ'ըսուի, թէ 40-000 զօրք ու նաւաստի հիմա աս շինութեանը կ'աշխատին ուստիական կաւոնով, որ է հաղարաւոր մարդիկ ան խնայ զոհել, ինչպէս պատերազմի առնակ ալ շինութիւններու համար, ուստի անհնար չէ, որ ամրութիւններուն մէջ մասը լրմնացած ըլլայ երբոր դաշնակից զօրքերը հոն հասնին ։ Այստեղ ամենայնիւ որչափ որ բլուրները շտկուելու ջանք ըլլաւ, տակաւին Այս փաստը բոլր վրայ նայող մէկ քանի բլուրները անհնար է վերցնել, որոնց վրայ պաշարող զօրքերը ամառը բանակներ կը դնեն հաստատուել ։ Երբոր Եւստի գիրքը շրջակայ բարձր ծովեզերքէն խիստ ցած ըլլալուն համար, աս բլուրներուն վրայէն ոչ նաւահանգստը կը տեսնուի և ոչ իսկ կայմերուն ծայրը ։ Բայց երբոր պաշարման գործերը դէպ իսկ կողմ յառաջ ըլլաւին, ան ժամանակը պատերազմական մեծ նաւահանգստը ցամաքի կողմէն բայց ըլլալով երեւան կ'ելլայ, և բարձր երկայնութեամբ կրնայ ու մեկտեղուիլ ։ Այստեղ փառքի կողմը ցամաքէն աս տեղէն է ։ Թէ որ առաւել մեծ ամրութիւններ շինած չըլլան, որն որ քիչ ժամանակի մէջ ըլլալը բան չէ, մանաւանդ թէ որ պէտք եղած ամրութիւն ու հաստատութեամբ չընել ուզուի ։

Այստեղ ամենայնիւ, զինուորական արուեստին կանոնացը համաձայն և ամեն հարկաւոր միջոցներով պաշարուած բերդ մը հարկաւ առնուած ըսել է ։ Բայց Այս փաստը պաշարմանը համար ամբողջ բանակ մը պէտք է, ինչու որ անապատին Ուստի տեղութիւնը ամբողջ բանակ մը պիտի իրիկէ աս մեծ նաւարանը պաշտպանելու համար ։

Գրքում, որուն հին յայտերը Տաւրոսեան Բերքան կ'ըսեն, Սիկիլիայի մեծութեամբ թերակղզի (եւրոպական) մըն է, մէկ կողմը Մեծ ծով, միւս

կողմը Ազարաւ ծովը, հիւսիսէն հաւաք երեսուն և հինգ փարսան (105 մղն) երկայնութիւն ունի Բերքոսէն կամ Օր Գարուստէն մինչեւ Սարքէն հրուանդանը, և յիսուն փարսան (150 մղն) լայնութիւն ունի ։ Աս ծովը վրայի Գարա-Պուստէն* հրուանդանէն մինչեւ Ազարաւ ծովին վրայ Լէնի-Գաւի ճիւղով նաւ Գրքումի արեւելեան մասը որ կ'երթի թերակղզի կ'ըսուի ։ Գրքում հարաւային Ուստի հետ փակած է Բերքոսի նեղ կիրճովը (տէրպէնտ) որուն լայնքը չորս մղն չկայ ։ Զին ժամանակներէն աս կիրճին մէջ տեղը լայն ու խորունկ փոս մը բացուած է ամառը պարիսպով մը պատած ։ Աս փոսին ու պարսպին մէկ ճիւղը Բերքոսի բարձր գործարած ըլլալով աս քաղաքը խիստ զօրաւոր ամրոց մը եղած է, որ թափարներուն օրով երկու անգամ Ուստիէն աստիկ յարձակմանն ու պաշարմանը դէմ դնելէն ետքը, վերջապէս կատարին Բ. ին օրով առնելով է ։ Բերքոսը դեռ կը կենան, բայց քաղաքը անմարդանալով հաղիւ երեք չորս հազար բնակիչ ունի ։

Գրքումի հարաւային մասը (կղզիին երեք մասին մէկը) լեռնոտ է ։ Աս մասը գեղեցիկ բլուրներ, բարեբեր ձորեր ու գերազանց կլիմայ մը ունի ։ Սիւս երկու մասերը Հարաւային Ուստի ցամաքին անհաւն անապատներուն շաւիղներէն են Օտէսայի մինչեւ Լեռնային ։ Գրքումի մէջ անապատին մէկ քանի կողմերը թաւ (սրբ) խոտ մը կը բուսնի, և աս երկիրները ցօրեն բուսոյններու կուգան թէ որ բնակիչ ըլլայ մշակելու ։ Տեղ տեղ ալ ցանցաւ (սէյրէ) ու կարճ խոտեր կը գտնուին ։ Ինչպէս երկիրները աւաղով ու խիւծով (չափը) ծածկուած են օրով վարուցան ընել անհնար է ։ Զմեռը խիստ սառնակ է հոն վերին Լայնային փլացած ցուրտ հովերուն պատճառաւ ։

Այստեղ սառնակ տաք կըլլայ անապատին մէջ, խոտերը ամեն տեղ կը չորնան, անդ անդ գտնուած ջուրի աղ բերքները կը ցամքին, և ճանապարհորդը աչքն առածին չափ տեղ շուք ընելը ծառ մը չտեսնար ։

Աս անապատին Գրքումի լեռնոտ կողմը անցնելու պէս, կը դարձնաս տեսարանին ներհակութեամբ վրայ, մանաւանդ քանի որ դէպ իսկ ծով իջ

* Աս օրէն Գարաւոստէն մըն է Գրքումի ծովեզերքը ։

նաւ ։ Գեղեցիկ ու զուարճալի հովիտներն ու ձորերը Օվլիցէրի զմայելելի ձորերուն հետ կրնան բաղդատուիլ, և անոնց վրայ անգին կլիմայի քաղցրութեամբ թաւերէն ալ ունին ։ Եւստի լայն հարաւային կողմի երկիրը արեւելեան հիւսիսային վտարաւոր հովերէն ազատ ըլլալով զմայելեցուցիչ կերպարանք մը ունի ։ Այն ճանչցած բարձր պողտու ծառերը գերազանց ու աննման պտուղներ կուտան հոն ։ Եւստի ծառեր կը բուսնին որոնք միայն Լեռնային հարաւային երկիրներուն յատուկ են, ինչպէս դաքնի, ձիթենի, թզենի, նոնենի, հալուէ (էօտ աղածը) և ուրիշ տունիկեր ։

Աս երեսուն փարսան (90 մղն) շրջապատ ունեցող երկիրը ուստի տեսութեան ունեցած հարաւային երկիրներուն ամենէն պատուականն է ։ Բարձր անոն գիւնական ուստիցը որուն աշխատութեանց փոխարէն կատարին կայսրուհին Գրքումի մէջ ազարակ մը տուած էր ճերմութեան օրերը հոն անցունելու համար, աս տեղերուն գեղեցիկութիւնը հետեւեալ խօսքերով կը նկարագրէ ։ « Աս գեղեցիկ ձորերուն մէջ անապատներուն հաւասարակ ծառերը պողտու ծառեր են, կամ մանուսնի անապատները առատ պտղաբեր ծառերու պարտէզներ են ։ Եւստի տուող հացի (որի պատագ) ծառերը, ուստի (թիւն-մէն-թիւն) ծառերը, կապարենները (քաբարի) ինքնիւնենու բուսած են ծովեզերքին մօտերը ։ Վայրի կամ մշակեալ օրթերը (սամ) բաղդներու (սարմաղ) պէս բարձր ծառերուն պղտու* բնական բույրներ ու կամարներ ձեւացուցած են ։ Աս գեղեցիկ կանանչները զանազան ահաւոր ապաւաններու, ամեն կողմէ փաղած աղբիւրներու և ջրով լեռներու հետ միացած, վերջապէս ծովուն տեսարանը և անոր անսահման տարածութիւնը անանկ զմայելելի գեղեցիկ կերպարանք մը տուած են աս ձորերուն, որ մարդուս միայն չկրնար երեւակայել ։ »

Աս պատճառաւ, աս ծովեզերքը եղած քաղաքներուն, Լեռնային, Լաւթային, Լաւթային շրջանները լեցուն ամառանոցներ, ասպարաններ, ու պարտէզներ են, ուր ուստի պղտուականներն ու հարուստ վաճառականները Այս փաստը տապաւաններէն, ու Օտէսայի և Բերքոսի կամ Բարսանի աւազաններէն ամառը շոգնուաներով կ'ելլեն կ'երթան գեղեցիկ հովանիներ, և

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՍՏԻԿ

ԿԱՄ

ՆԱԽԱՍԱՀՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

(Հարանկալի է-ն և Էրք*)

Հանգուկները ։

Օտտիկ բոլորովին շուարած ու բարձր կայկած իլած մէկու մը պէս դարձուած՝ ուր երկայն չէր գիտեր ։ Այն օրը որ մրցողները պաշտօնի դաւիթը ժողովուած էին հանգուկները մեկնելու և Բարսանի հարցմանցը պատասխան տուել, Օտտիկ Բարսանի մօտ ։ Կաւանայ տապեան գաւ ամեն մրցողները հոն էին ։ Օտտիկ քաղաքը մանաւանդ պէս, բարձր ժողովուրդը չորս կողմն առաւ, աշուրներն չէր կշտանար անոր նայելէ, բերանին օրհնելի ու սրտերն անոր թափաւորութիւն մաղթելէ ։ Կախանձոսն անոր անցնիլ տես

տաւ, գողգողաց ու աչքը անդին դարձուց ։ Ժողովուրդը Օտտիկն առաւ ու մինչեւ ժողովատեղին տարաւ ։ Թաւ գուհին անոր գալը իմանալով, վախն ու յոյսը զինքը տանքիլ սկսան ու աստիկ անհանգստութեան մէջ ինկաւ ։ Չէր կրնար հասկնալ թէ ինչու համար Օտտիկ անդին էր, և ինչպէս աւար ճերմակ զրահը Իդուպան հաղէր էր ։ Օտտիկ ժողովարանը մանկուն պէս, ամեն կողմէն շրթմաւոր մը փրթաւ, ամեն մարդ կը զարմանար ու կ'ուրախանար զանկալ վերտին տեսնելուն վրայ ։ Բայց սակայն միտակ մըր ցողները կրնային ժողովարանը մըտնալ ։

Եւ ալ մրցողներէն մէկն էմ, ըստ Օտտիկ. բայց կը տեսնամ որ ուրիշ մը իմ գէնքերու կը իրէ ։ Բայց ամեն միտակ մը ցողները ցուցնելու պատիւը ունենամ, աս պիտի հրաման կը ինքզինքմ որ հանգուկները լուծելու համար էս ալ ներկայանամ ։ Աս առաջարկութիւնը ժողովարանաց մեծագոյն մասին ուղղութեան համբաւը տակաւին սրբաւորուն մէջ անանկ խորունկ տապաւորուած էր, որ զանկալ իրենց մէջն ըն

գուհելու չլարանեցան ։ Բարձրագոյն նախ աս հարցումը առաջարկեց ։ Աշխարհքի մէջ մըն է այն բանը որ խիստ երկայն ու խիստ կարճ է, խիստ շուտ ու խիստ դանդաղ է ։ ամենէն բաժանակարն և ամենէն ընդարձակն է ։ ամենէն աւելի անտես կ'ըլլայ ու ամենէն աւելի կը կոխարկուի ։ առանց անոր բան մը չի կրնար ըլլալ, ամեն պղտիկ բաները կ'սպառէ, և ամեն մեծ բաները կը կենդանացնեն ։

Խօսքը Իդուպանին էր ։ Անիկա պատասխանեց թէ, իրեն պէս մարդ մը հանգուկներէն բան մը չհասկնար, նիւրախ սատակի հարուածներով հաւկառակորդն յաղթելու իրեն բաւական կը սեպէ ։ Ոմանք ըսին թէ աս հանգուկը բախտ կը նշանակէ, ամենք ըսին թէ երկիր, ուրիշները թէ լայն ։ Օտտիկ պատասխանեց թէ ժամանակն է ։ Վասն զի անիկա երկար բան չկայ, ըստ, ըստ որում յաւիտենականութեան չափն է ։ նաեւ շատ կարճ է, վասն զի մեր միայն զբաժնեք կատարելու չըսուեց, շատ դանդաղ է սպառողներուն համար, իսկ վայելքներուն համար շատ շուտ է ։ մեծութեամբ

մինչեւ անսահմանութեան կը հասնի, մանրութեամբ ալ յանգալի կը բաժանի, ամեն մարդ անհոգ է վրան, ամեն մարդ անոր կորստեանը վրայ կը ցաւի, առանց անոր բան մը չըսելու ։ ապաւ գային գիտութեանը արժանի չեղած մանր մանր բաները կը մոռցնեն, իսկ մեծ բաները կ'անմահացնեն ։ Ժողովը միաբերան Օտտիկն առաւ իրաւունքը ։

Խօսքը հարցունեցաւ ։ Որն է այն բանը որ մարդ առանց շնորհակալ ըլլալու կ'ընդունի, և կը վայելէ՞ առանց գիտնալու թէ ինչպէս ուրիշներուն կուտայ երբոր ինչ ընելու է ուր ըլլալը չգիտայ, և կը կորսուեցնեն անանց իմանալու ։

Վասն մարդ իր կարծիքն ըսաւ ։ Սիւս Օտտիկ գուշակեց թէ այն բանը կ'ընենք է ։ Սիւս հանգուկներն ալ նոյնպէս մեծ գիւրութեամբ մեկնեց ։ Իդուպան միշտ կ'ըսէր թէ անիկա գիւրին բան չկայ, և թէ ինքն ալ գիւրաւ կրնայ զանազան բացատրել թէ որ քիչ մը ինքզինքն աշխատութիւն տայ ։ Երբոր ամեն յարաւորութեան, գերազանց բարւոյն, թաղաւորելու արհեստին վրայ ալ հարցումներ եղան ։ Վասն ուն ալ Օտ

պատուական ստալ ջուրերը ու անծա-
նօթ պտուղները գտնաբեր : Աս դեղե-
ցիկ ամառանոցներուն շատը Օտէսայի
վաճառականներուն են , որոնք քանի
որ պատերազմը տեւէ , խեղճ պիտի
ըլլան ամառները Օտէսայի մէջ նրա
տեղով և անապատէն հովերուն բերած
անտանելի փոշիներէն անհանգիստ ը-
լալով , ինչպէս որ վերը ըսինք :

Մէվաթուբօր աս երջանիկ երկրին
մէջ չէ , թէ և խիստ մօտ է անոր . լեռ-
ներուն գոտիները դէպ 'ի արեւմուտք
ցածնալով ' Մէվաթուբօրի մօտ մանր
մանր չոր ու քարոտ լեռներ կը ձևա-
ցնեն : Ուստի Մէվաթուբօր հարաւա-
յին ծովեզերքին պէս բարձր լեռներ
բոլորով պատապարտու չէ : Այսու ամե-
նայնաւ ձմեռը Մէվաթուբօրի մէջ Վը-
րմի-միջերկրեայ երկիրներէն քիչ սառ-
տիկ է , և նաւահանգիստը չափով Օ-
տէսայի նաւահանգիստին պէս : "

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեղրական Հաւթի շաբաթը ուր-
բաթ իրիկուն Սեւ ծովէն մայրաքաղա-
քըս լուր բերաւ , թէ դաշնակից զոր-
քերը Վըրմի երկրէ սկսեցին :

Օգոստոս 25 ին միաբանեալ նաւա-
տորմիկները Վալչուէն յաջող հաջող մը
ձամբայ ելին , 28 ին իշխան Մատար
ըստած կղզին ժողովուրդ ու 30 ին դէպ
'ի Վըրմի ձամբայ ելին , ուր սեպ-
տեմբեր 1 ին հասեր են :

Այն օրը երկու գունդ (սալ) գառ-
ղայի , երկու գունդ անգղիացի և
3000 օսմանեան զօրք կ'օղէվէ (Լեւ-
պատոսի) ելին են առանց դժուա-
րութեան : Քաղաքին մէջ գտնուած
սակաւթիւն ուսուսց զօրքերը , առա-
ջին հրահրելով անձնատուր եղին են :

Կ'օղէվէ քաղաքը Մէվաթուբօրէն
14 ժամու ձամբայ հեռու է :

Հետեւեալ օրը սեպտեմբեր 2 ին
դաշնակից զօրքերը Վըրմի պիտի ելնեն
եղեր Մէվաթուբօրէն 4 ժամու ձամ-
բայ հեռու :

Քօլեան բոլորովին դադարեցին է
թէ նաւատորմիկներուն և թէ ցամա-
քային զօրաց մէջ :

Երկու շաբթի օրն ալ Սեւ ծովէն
պատերազմի պաշտօնէին լուր եկաւ ,
թէ դաշնակից զօրքերը ամայս 214 ին
(անցեալ հինգշաբթի) ամբողջ ամենայն
պատրաստութիւնով Վըրմի ելին , ու Լե-
սուֆորթ սյոնիքն Հին-Բերդ ըստած

տիկ քաղաքը ու զօրաւոր կերպով պա-
տարանայ : Ցաւալն բան է կըսեր ա-
մեն մարդ , որ այսպիսի խեղացի մարդ
մը այնչափ դէշ ստպեալ ըլլայ :

Սեւմաթուբօր Տեաքը , ըստ Օա-
տիկ , ես աստարեղին մէջ յաղթող
երկրու պատիւ ունեցայ : Ղերմակ
սպառազինութիւնը իմն է , քնացած
ժամանակա իշխանը զանկա
յախշտակեց , հաւանաբանաբար կա-
նանչէն աւելի իրեն վայելուց համա-
բերով զանկա . բայց ես պատրաստ
եմ նախ վայելի հապուստով և սրով
այս սպիտակ գեղեցիկ սպառազինու-
թեան դէմ ձեր առջիւ պատերազմու-
լաւ , և ստուգեալ որ քաջն Օթմար
յաղթողն ես եմ . այն պարծանքը իմն
է :

Իշխանութեան մեծ վատհաւթեամբ մե-
նամարտութեան հրահրել ընդունեց :
Վրահով էր որ դըւելը սաղաւարտ ,
ձեռքը վահան ու թեւերը բազմա-
նեւ ունենալով , գիւրութեամբ կը
յաղթէ անանկ հակառակորդի մը , որ
գիւրեւան խոյր մը և գիւրեւան հա-
գուստ մը միայն հաղած էր :

Օտտիկ սուրը քաջեց թաղուհին
ողջունելով , օրն օր իրեն կը նայէր ու-

տեղէն դէպ 'ի Լըմալ կը քալէն է-
ղեր :

Մայրաքաղաքին Վաղդիւրէն յա-
նալ լրագիրը օգոստոս 31 թուով լուր
առած կը ծանուցանէ , թէ Հէյն-
Համիլի աղբահան Տանիէլ Պէյին հրա-
մանին տակ եղած Չեքքեղները , Եա-
րըք-Սույի ըստած գետը անցեր ,
60 Վրացիի գեղ պրեր են , որոնց բնա-
կիչները թիֆլիզի շրջակայները փա-
խեր են :

Յիշեալ Չեքքեղները Ռուսաց Վը-
րանմէլ զօրապետին հետ երկու պա-
տերազմ ըրեր են : Առաջինն մէջ ,
Ռուսաց բանակին մէջ զինուորութիւն
ընող 1 Էհայուց խումբ մը երկու թըն-
դանօթով չեքքեղներուն կողմն անցեր ,
ու զերեք հալածող խաղախներէն 30 ը
գերի բռնեցին :

Երկրորդ պատերազմին մէջ Ռու-
սերը ձգեցին փախիւր են երկու թնգա-
նօթ ձգելով ձորի մը մէջ , և չեքքեղ-
ները Օպթալուայի մէջ Համիլի զօր-
քերուն հետ միացեր են :

Տրապիզոնէն օգոստոս 16 թուով
հետեւեալ լուրերը կուտան :

« Կարսի բանակէն նոր լուր մը
չի կայ : Կը կարծուի որ Չեքքեղ-
Սույի բանակին սպարապետ Մուսա-
ֆա փաշան չեկած , բանի մը ձեռք չի
պիտի զարնուի : Այսու հետեւ երկու
բանակները միաբանութեամբ պիտի
գործեն յաջող արգելաքներ ձեռք բե-
րելու համար , որ մինչեւ այսօր չտես-
նուեցաւ :

Տասն օրէ 'ի վեր քաղաքին մէջ պա-
ռիմատ կը շինուի Չեքքեղ-Սույի բա-
նակին համար : Ուղղած պաշարին
շատութեանը նայելով կը մտածուի որ
աս բանակը քիչ ատենէն առաջ պիտի
քալէ :

Իրզլու մի սուրհանգալը օգոստոս
21 ին հաւ հասնելով , ցաւալն լուր մը
բերաւ :

Տրապիզոնէն Կարսի բանակը իրը-
կուած 96 տակաւ վառօդ բռնեց ,
25 ձիավար ու 40 ձի աս ստակալ ար-
կածին զոհ եղեր են . 80 հակ (տէնի)
վաճառք ալ բռնկած վառօդին մօտը
գտնուելով պրեր են :

Սուրհանգալը ձամբայ ելած ատե-
նը՝ դեռ յայտնի չէր թէ աս ստակալ
գժքաղութիւնը անխոհեմութեամբ
թէ թշնամութեամբ պատահեր է :

Տեղւոյն իշխանութիւնը քննութի
ընելու սկսած էր , բայց եւեթք կը

բախտութեամբ ու վախով : Իշխան
ալ սուրը քաջեց առանց մէկը բարե-
ւելու , ու Օտտիկին վրայ վաղեց բա-
լորովին աներկելու : Վաղ մնաց որ մէկ
հարուածով Օտտիկին գլուխը պիտի
ձեղքէր , բայց Օտտիկ անոր հարուա-
ծը պարագին հանեց՝ իր սուրին ու-
ժով կողմը անոր սուրին տկար կողմա-
նը դէմ դնելով , անանկ սաստիկու-
թեամբ , որ Իշխանին սուրը կտրե-
ցաւ :

Ան ատեն Օտտիկ Իշխանը բռն-
եց գիտիլը զարկաւ , ու իր սուրին
ծայրը անոր անպատասխար կողմին կը-
թնցուցնելով ըսաւ : Օհնեքդ վար
գիր , չէնէ քեզ կ'սպաննեմ : Իշխան
միշտ զարմանալով որ իրեն պէս մար-
դու մը զինուած ձախորդութիւն կու-
գայ , թաղուց որ Օտտիկ ուզածն ը-
նէ : Ան ալ հանդարտութեամբ անոր
փառաւոր սաղաւարտը , չեղ զատհր ,
գեղեցիկ բազմաններն ու սնանկաւ
ները հանեց հագաւ , և այնպէս սպա-
ռազինուած վաղցը Իշխանին ոտքն
ինկաւ : Գրատը գիւրութեամբ հա-
տառեց որ այն սպառազինութիւնը
Օտտիկինն էր : Ուստի միաբան հա-
ւանութեամբ և մանաւանդ Իշխա-

կարծուի , որ աս կերպ պատերազմա-
կան պաշարներ տեղէ տեղ փոխադրե-
լու ատենը եղած անհոգութիւնը պատ-
ճառ եղեր է աս աղետալի դէպքին :
Տաճկաստանի մէջ ամենէն սովորական
զգուշութիւնները դործի չեն դրուիր ,
երբոր Լեւոպայի մէջ աս տեսակ նիւ-
թեր տարուելու ատենը երկու քալէն
զօրաց խումբեր կերթան , և ձամբա-
նեւուն ու բնակութիւններուն մօտե-
րէն չեն տանիր : Լեւոպայի մէջ վա-
ռօք եղած տեղերէն կամ անցնելու
ձամբաներէն մինչեւ կէս ժամ հեռու
ծուր , քաշել ու կրակ վառելն արդիւ-
եալ է : Հոս ձախարները ծուր կը քա-
շեն վառօք տանող ձիերուն քով :

Օգոստոս 25 ին Կարսի բանակէն մը
'ի վեր միանալ աս գժքախտութիւնը պա-
տահայտեց :

Աս 96 տակաւ վառօդ տանող կա-
րաւանը Իրզլուէն 6 ժամ հեռու կե-
ցած էր , երբոր աս դէպքը պատահե-
ցաւ :

Կարսի բանակին գլխաւորներէն մէկ
բանին ես կանչել հարկ ըլլալով , կայ-
սերական կառավարութիւնը Կարսի
բանակին նորմալի սպարապետ Իսմա-
յիլ փաշային իշխանութիւնն առաւ
որ Բուսէլի բանակէն իրեն օգնական
ըլլալու յարմար զօրապետներ ընտրէ :

Ան ալ Հէյրի փաշան , Տեքլիզ փա-
շան , Հիւսէյին փաշան , Սեյիտ փա-
շան ու Վահմուտ էֆէնդին ընտրեց ,
որոնք Բուսէլի բանակէն կանչուելով
Կարսի բանակը պիտի երթան :

Չեքքեղ Սույին եկած գիրքը կը
ծանուցանեն , թէ օգոստոս 24 ին
ուսուսց խումբայի մօտ Կարսի վա-
ռօքաբանը բռնկեց նետուել է և աս
պատճառաւ գիւրաքաղաքին մէկ մա-
սը վերէ է ու 250 ուսու զինուոր մե-
ռեր են :

Սեւ ծովէն եկած նամակները կը
ծանուցանեն , թէ Թայգանէն ինչ մը
ուսուսց զօրք Թեգանթօթկի մակալի-
ներով Վըրմի գաջած ատենին , սեղ-
տեմբեր 4 ին սաստիկ մրրիկէ մը բռ-
նուել են , ու մակալիներէն 8 կամ 9 ը
որոնց մէջ 200 հոգի կան եղեր , ըն-
կըլմեր են :

Գանուբեան իշխանութեանց մէջ
Բ. Գրան գործակալ Տեքլիզ փաշան
և Բուսէլի կայսերական զօրաց գե-
րագոյն սպարապետ Իսմայիլ փաշան

տէն հաճութեամբ թաղաւր ձամ-
ցուեցաւ : Բաղարեւ այնչափ ձախար-
դութիւն քաշելէ ետեւ՝ վերջապէս
քաղաք ուրախութիւն մը կ'գտար տես-
նալով , որ սիրահարը աշխարհքի առջի
իրեն ամուսին ըլլալու արժանի հա-
մարուեցաւ : Իշխան իր տունը գնաց
ինքնիքը տէր կանչել ուղիւ : Օտտիկ
թաղաւոր եղաւ ու միանգամայն եր-
ջանիկ : Միշտ կը յիշէր հիւստակին ը-
սածը . կը յիշէր նաև այն ատեղի հա-
տը որ անկամոնք եղեր էր : Ռուսի
թաղաւորէին հետ նախախնամութեան
երկարատեւութիւն ըրին : Օտտիկ թե-
թեւամիտ Միտաֆը թաղուց որ ու-
ղածին պէս աշխարհքին մէջ թափառի :
Մարդ իրեցը Բաղարեւ սաղաւա-
ղաւոր կանչել տուաւ , ու իր զօրաց բա-
նակին մէջ պատուաւոր ստափճան մը
առաւ անոր , խառանալով որ եթէ
ճշմարիտ զօրակալին մը պէս վարուի ,
աւելի բարձր ստափճաններու կը հաս-
ցնէ զինքն : Իսկ թէ որ նորէն առա-
ջակուցութիւն ընէ , կախել կու տայ :

Սեղակն ալ Բաղարեւին բերել ար-
ւաւ գեղեցիկ Բըմնային հետ , ու
Բաղարեւին վաճառ տնտեսներուն գլուխ
ըրաւ : Գրատին ալ մեծ պաշտօնի հա-

Պաշտօնէ մտած ատենին մէջմէ կ'այ-
տարարութիւն ուղղեցին Վալարիայի
բնակիչներուն :

Աս երկու յայտարարութիւնները
միապէս մեր օգոստոսիս ինքնակալին
իւր հպատակացը վրայ ունեցած հայ-
րադուր խնամոյցը և անկաշար բա-
րեւրութեանը մէկ մէկ երևելի ա-
պացոյցներն ըլլալուն , արժան կը հա-
մարիր գտնէ բարձրագոյն Լաւր
փաշային յայտարարութիւնը լրագրոյս
մէջ թարգմանել :

Բնակիչք Վալարիայ .
Իմացայ որ Վալարիայի բնակիչներն ամենք իրեց
երկրը կը ձգեն կ'երթան կամ ձգել կ'ընայ կ'ուզեն ,
վախեալ որ ուսուսց զօրք բռնուի ու իշխանութիւն
ներու ծառայութիւնները բռնուի կամ անոնց համա-
րութիւն ցուցցած ըլլալուն համար կայսերական
կառավարութեան պիտի հարձակեն :

Սեփա աթիթ առնելով՝ ձեզի կը ծանուցանմ ,
թէ մեր օգոստոսիս ինքնակալին կառավարութիւնը
համարած է , որ այն գործերը զօրաց բանակի
ներկայութիւնն պատճառած ճշման տակը եղած են :

Սեփա է ինքի հաւատով , որ Բուսէլին իրեց
հայրենաց իրաւունքները , իրեց արդարութիւնը ու
ընց սովորութիւնները շատ օրերով համարման
կամաւ ինքնիքին օտար կառավարութեան մը թե-
ւերուն մէջ ձգել չեն ուզեր :

Երջանիկ կը համարիմ զիս որ կարող կ'ըլլամ ձե-
զի յայտնելու , թէ կայսերական կառավարութիւնը
կատարեալ ներուժ ու անկաշարութիւն կը շարժե-
այնպիսի մարտաշնորհ , թէ որ կայ նեւ և մէկ չը
պիտի հարձակ ոչ իր կարծիքներուն և ոչ ուսու-
սաց զօրքերուն հոս եղած ատենը՝ անոնց նպատակ
գործեր բռնու ըլլալուն համար : Բայց որովհետեւ
մեր օգոստոսիս Տեքլիզ կառավարողը անցեալին վե-
րայ մուսուլման քոյ կը ծածկէ , ուրին իրաւունք
ունի պահանջելու և հաստատութեամբ կը պահանջէ ,
որ այսօր հետեւ Վալարիայի բնակիչներէն և ոչ մէկը
ուսուսց զօրք բռնու կամաւ հաստատի իշխանութիւն
ներուն հետ ուղղակի կամ անուղղակի յարաբերու-
թիւն չընէ :

Աս տեսակ գործերը իրեւն ըտեսութիւն պիտի
համարեն , և յանցաւորներն ու անոնց մեղաւոր
ները պատերազմական ատեններու մէջ պիտի գտն-
ուին ու Գրատիկան օրինաց ամենայն խառնժը
պիտի պատժուին :

Կը յուսով որ Վալարիայի բնակիչներն իրեց
հնազանդութիւնն ու ձեռնառութիւնը կը մատու-
ցանեն տեղական իշխանութիւններուն հասարակաց
բարեկարգութեան վերահաստատութեան ու պահպան-
ութեան համար , և ամեն մարդ խաղաղութեամբ
իր գործը բռն կը պարտի :

Բ. Գրան յանձնարարի կառավա-
րութեան պահանջած արդար հա-
տուցութեանը պայմանաւոր լրա-
ցած ըլլալով , կայսերական կառավա-
րութիւնը բարեկամ տէրութեց խնդրով
առջի շնորհած պայմանաւոր երկու-
ամիս երկնցնելու բարեհաճեցաւ :

Կայսերական հրամանաւ
Պատերազմի պաշտօնեայ վեհմտալ
Բիլալ փաշային եղբայր Իշխան պէյը
ձախարհի մարտաւան (Տուխան կէօմ-
րիւկի) վերադառնալ անուանեցաւ :

սաւ ու սիրուեցաւ ըրած մեծամեծ
ծառայութեանցը փոխարէն : Թաղա-
ւարին բարեկամն եղաւ , և Օտտիկ ան
ժամանակը աշխարհիս մէկ հատիկ թա-
ղաւոր եղաւ որ բարեկամ մը ունէր :
Պատիկ համբն ալ չի մոռցուեցաւ :
Չիտարին գեղեցիկ տուն մը շնորհուե-
ցաւ : Օրինան ալ մեծ գումար մը
ձիարսին տուգանք տալու և յախշաւ
կամ կիկը անոր դարձնելու գաղա-
սարառեցաւ : Բայց ձիարսին խեղք
գլուխն եկած ըլլալով միայն ստակը ա-
ռաւ :

Գեղեցիկ Սեփան ու Բաղարեւ ալ
անմիջեպէս էին , առաջինը Օտտիկը
միանկի պիտի մնայ կարծելուն վրայ ,
երկրորդը անոր քիթը կարել ուղեւուն
վրայ : Օտտիկ անոնց վերջը մեղմոյցուց
պարգեւներ տալով անոնց : Կախանձա-
տը կառավարութեան ու ամբիւն մե-
ռաւ : Տեքլիզ ինչ խաղաղութիւն ,
փառք և առատութիւն վայելէ , այն
գաղաք երկրիս ամենէն գեղեցիկ գաղա-
քն է , փառքն արգարութիւնն ու սե-
րը ամեն տեղ կ'իշխէ : Սեփան մարդ
Օտտիկը կ'օրհնէր , Օտտիկ ալ զատա-
ռած գ'օրհնէր :

Թարգմանեայ 'ի քաղաքական
ՄԱՍԻՍՈՒՍ ՄԱՍԻՍԻՍ

ԱՐՏԱՆՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆՏԻՔԻՆ : Թայիլ լրագիրը տեղում թեան գանձուն վիճակին վայ գոհա...

Պատերազմին սկսած ժամանակը, կրտս, վախճանեցաւ, որ տեղում թեան պարտքը աւելի պիտի շատնայ...

Տեղում թեան պարտքը տարեկան շահը որ հիմա 27,443,711 լիրա սխեմ...

Ինչպէս կը հետնի, որ Լնդոնի տեղում թեան կարող է ապիւյց միջնա...

ԳԱՅՆԱԼ : Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծանուցինք Վ. Կոյսրը օգոս...

Վ. Կոյսրը հիմա Փարիզի ծովա բաշխիչներէն շատ օգուտ առնալով...

Փարիզ. 3 սեպտ. (ըստ լատին) : Վիէնայի լրագիրը Լոնդոնի կողմէն...

ԱՆՏԻՔԻՆ : Ուսումնայ Բաքուի մարաշխանին որդին Բաքուի իշխա...

ՍՊԱՆԻԱ : Կառավարութիւնը հրա ման ըրաւ, որ ապստամբութեան ժա...

Օսմանական պաշտօնէից օրովը քաղաքական պատճառներով արքայազն...

Թիւրքիոյ աստիճանական ընդունումի, անանկ մարդիկ կան, որ միանգամայն տուգանք տալու ու տու...

ՊԵՆՏԻՔԱ : Կառավարութեան պաշտօնականները հրապարակաբար տուին...

պատգամաւորաց ժողովին վրայ սահմանադրութեան հաստատի ազդեցու...

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ : Լա երկրին գործերը միշտ գէշ վիճակի մէջ են : Կառավար...

Պալլէրայի կառավարութիւնը յառաջանի թափառութեան աս ուղ...

Վրացիները բոլորովին դադարեցին Լիւնցի մէջ Պրիւսիոյ մէջ : Լա պատ...

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիրակի օրը Թիւրքիոյ Լաւորիա կան շրջանում մայրաքաղաքը հասա...

Վանայի 3 ին ուրբաթ օրը՝ մեծա պատիւ Պարոս աղան խորասանձան...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Տրապիզոնէն եկած նամակները կը ծանուցանեն, թէ քոյնական հոն ալ...

Չանաք Պալէսիէն եկած գիրքերը կը ծանուցանեն, թէ քոյնական բոլոր...

Վարաքաղաքին մէջ ալ գոհութիւն լսուած, անցեալ շաբաթուրդէն ի վեր...

Շաբաթ օրը Թուրքիոյ զօրաւոր Հասանի անունով քրդական մը եկաւ...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Համար երթալը ծախքը 5 լիրայէն աւելի չըլար :

ՎԵՐՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Վիէնայի լրագիրը Լոնդոնի կողմէն ծանուցանեց, թէ Ռուսիոյ կառա...

Փարիզէն հեռագրով լուր կու տան թէ վիէնայի լրագիրը Լոնդոնի կողմէն...

Ինչպէս որ նախընթաց թուով ծանուցինք, Լաւորիա կան շրջանում մայրաքաղաքը...

Վանայի 3 ին ուրբաթ օրը՝ մեծա պատիւ Պարոս աղան խորասանձան...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

Լնդոնի շրջանում մայրաքաղաքը հասան, թուական վերջում մայրաքաղաքը Ֆրիք...

ՏԱՆՈՒՅՈՒՄՆ

Վիէնայի լրագիրը Լոնդոնի կողմէն ծանուցանեց, թէ Ռուսիոյ կառա...